

гічного законодавства (див. статтю 69 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища").

Екологічна шкода, на відміну від матеріальної, безпосереднім об'єктом свого посягання має природне середовище, природні процеси обміну і, отже, екологічні інтереси суспільства стосовно чисто-го, продуктивного, генетично різноманітного природного середовища перебування.

Екологічна шкода проявляється в різноманітних формах: забруднення довкілля, виснаження екологічних ресурсів природи, порушення обмінних зв'язків між окремими елементами природного середовища, руйнування екологічних систем природи тощо.

Головна особливість екологічної шкоди полягає в наявності невідновних, відносно відновних чи важко відновних втрат у навколишньому природному середовищі, відтворення яких пов'язане з тривалим періодом часу.

Саме наявність екологічної шкоди дає підстави для прийняття рішення про оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації. Ця обставина повинна бути домінуючою і в подальшому має знайти належне відображення в законодавстві про надзвичайні екологічні ситуації.

Стаття надійшла до редколегії 15.03.2002 р.

Я.Г. Лизогуб

ВІДМЕЖУВАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ АБО ІНШОЇ НЕЗАКОННОЇ УГОДИ ЩОДО ПЕРЕДАЧІ ЛЮДИНИ ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

Кожний конкретний склад злочину являє собою сукупність са-
мостійних ознак (елементів), що утворюють у своїй єдності комп-
лексну систему. Відсутність хоча б однієї з них виключає склад зло-
чину взагалі. Ці положення вже давно були теоретично і законодавчо
чітко визначені, у зв'язку з чим у працівників правоохоронних орга-
нів (ОВС, СБУ, прокуратури) та суду не виникає питань із цього
приводу при кваліфікації дій винних осіб. Проте сьогодні в законо-
давстві існує ряд не до кінця вирішених проблем, і одна з причин
такого становища - громіздкість і неточність викладу норми в рамках

конкретної статті, що підриває її охоронний потенціал. Це стосується, зокрема, норми про кримінальну відповідальність за ганебне для сучасної України явище - торгівлю людьми.

Порушення права людини на волю й особисту недоторканність у процесі вчинення торгівлі людьми й стало головним чинником її криміналізації. Постійне ж зростання й поширення цієї незаконної діяльності змусило державу якомога швидше вжити заходів щодо її попередження та припинення. До Кримінального кодексу України було введено ст. 124¹, якою передбачалася відповідальність за торгівлю людьми. У новому Кримінальному кодексі від 2001 року цю статтю було дещо перероблено, але багато питань так і залишилися остаточно не вирішеними. Виклад змісту норми, на наш погляд, по суті не зовсім відповідає назві ст. 149 КК України: "Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини".

"Кримінально-правова охорона соціальних цінностей суспільства, - підкреслює професор В.С. Зеленецький, - здійснюється на підставі відповідних норм права".¹ Далі автор продовжує: "Прагнення держави до досягнення всеосяжної правової регламентації об'єктів захисту іноді призводить до конструювання таких кримінально-правових норм, які в різних статтях кримінального кодексу дублюють ознаки тієї ж злочинної діяльності".² Окремі аспекти цієї проблеми і є предметом нашого розгляду.

Так, у диспозиції ч. 1 ст. 149 КК України³ зазначено: "Продаж, інша оплатна передача людини, а так само здійснення стосовно неї будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі (особам) з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці". Незважаючи на деякі зміни, котрих норма зазнала в результаті її законодавчого "чищення" в процесі прийняття нового Кримінального кодексу, у ній ще залишилися положення, які є складними для розуміння і правильно-

¹ Зеленецький В.С. Возбуждение уголовного дела при конкуренции уголовно-правовых норм // Вісник ЛПВС МВС України. - Луганськ: РВВ ЛПВС, 2001. - № 3. - С. 73.

² Там само.

³ Див.: Кримінальний кодекс України, прийнятий сьомою сесією Верховної Ради України 5 квітня 2001 року. Офіційний текст. - К.: Юрінком-Інтер, 2001. - С. 72.

